

سازمان دامپزشکی کشور

کنترل و ریشه‌کنی بیماری تب‌برفکی (ویژه دامداران)

دکتر ناصر رسولی بیرامی

با همکاری

دکتر فاطمه سادات تهرانی

سرشناسه	: رسولي بيرامي، ناصر، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پديدآور	: كنترل و ريشه كني بيماري تب برفكي (ويژه دامداران) / ناصر رسولي بيرامي، با همكاري فاطمه سادات تهري؛ [به سفارش] سازمان خواربار و كشاورزي ملل متحد (فائو)، سازمان دامپزشكي كنور.
مشخصات نشر	: تهران: نوربخش، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهري	: ۴۸ ص: مسور (رنگي).
شابك	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۰۲-۵۷-۰
وضعيت فهرست نويسي	: فيبا
يادداشت	: كتابنامه: ص. ۴۸.
موضوع	: تب برفكي
شناسه افزوده	: سادات تهري، فاطمه، ۱۳۳۷ -
شناسه افزوده	: سازمان خواربار و كشاورزي ملل متحد، د. ر. منطقه‌اي اسيا و اقيانوسيه
شناسه افزوده	: سازمان دامپزشكي كنور
رده بندي كنگره	: ۱۳۸۸ ۹۵/۳ SF۷۹۳
رده بندي ديويي	: ۶۳۶/۰۸۹۶۹۱۸
شماره كتابشناسي ملي	: ۱۷۸۹۱۶۹

نام كتاب: كنترل و ريشه كني بيماري تب برفكي

تاليف: دكتور ناصر رسولي بيرامي با همكاري دكتور فاطمه سادات تهري

ناشر: انتشارات نوربخش

به سفارش: سازمان خواربار و كشاورزي ملل متحد (فائو)

سازمان دامپزشكي كنور

تيراژ: ۵۰۰۰۰

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۸

شابك: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۰۲-۵۷-۰

«اين كتاب به صورت رايجان در اختيار دامداران سطح كشور قرار مي گيرد»

فهرست

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار
۹	مقدمه
۱۱	عامل بیماری تب برفکی
۱۴	حیوانات حساس و انتقال و انتشار بیماری
۱۹	تب برفکی در جهان
۲۴	گوشت و انتقال آلودگی
۲۶	دوره نهفته یا کمون بیماری
۲۸	نشانه‌های بیماری تب برفکی
۳۳	مقاومت ویروس تب برفکی
۳۵	تزریق واکسن و کنترل بیماری
۴۱	ریشه‌کنی بیماری
۴۲	استفاده از تجارب کنترل و ریشه‌کنی سایر بیماری‌ها
۴۵	لغات و اصطلاحات
۴۸	منابع مورد استفاده

به نام خدا

پیشگفتار

بر اساس گزارشات موجود در سال ۲۰۰۷ میلادی، یعنی حدود دو سال پیش، خوراک و غذای بیش از یک میلیارد نفر از مردم جهان از نظر کمیت یا کیفیت کافی و مناسب نبود. به عبارت دیگر، آن‌ها یا غذای کافی برای خوردن نداشتند و یا این که ترکیب و مواد غذایی موجود در خوراک آن‌ها، نیاز بدن آن‌ها را تأمین نمی‌کرد. محققان می‌گویند حدود ۷۰۰ میلیون نفر از این افراد دامداران یا عضو خانواده‌های آن‌ها بودند که در کشورهای در حال توسعه یا توسعه‌نیافته زندگی می‌کردند. آن‌ها می‌افزایند: تعداد این افراد در سال‌های اخیر بیشتر شده است.

گوشت و شیر گوسفند، بز، گاو و گاومیش که دامداران تولید می‌کنند از بهترین و باکیفیت‌ترین مواد غذایی موجود در جهان است و دامداران با مصرف گوشت و شیر نباید کمبود مواد غذایی داشته باشند. اما حقیقت آن است که دامداری در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌نیافته سود و درآمد کافی ندارد و دامداران این کشورها از اقشار کم‌درآمد جامعه محسوب می‌شوند. درآمد دامداران در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌نیافته پایین

است و دامداران برای آن که هزینه‌های زندگی خود و خانواده‌هایشان را تأمین کنند، مجبورند در مصرف شیر و گوشت صرفه‌جویی کنند و بیشتر تولیدات خود را با آن که خود نیاز دارند بفروشند.

با دقت در گزارشات موجود، این سؤال مطرح می‌شود که چرا در کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده درآمد دامداران کم است؟ این پرسش چندین پاسخ دارد. یکی از مهم‌ترین پاسخ‌ها این است که در این کشورها شیوع بیماری‌های دامی باعث کاهش بازدهی دام‌ها و کاهش تولیدات آن‌ها می‌شود و تلفات دام را افزایش می‌دهد. در نتیجه در این جوامع درآمد دامداران به‌شدت کاهش یافته و دامداران در میان اقشار کم‌درآمد جای می‌گیرند. اما بسیاری از بیماری‌های دامی که در کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده باعث کاهش بازدهی و تولید دام یا تلفات دام می‌شود در کشورهای پیشرفته وجود ندارد. یکی از این بیماری‌ها بیماری تب‌برفکی است.

بیشتر دامداران کشور ما تب‌برفکی را می‌شناسند. این بیماری ممکن است در یک منطقه چندین سال ظاهر نشود اما وقتی ظاهر شد باعث کاهش رشد دام و کاهش تولید شیر و گاهی باعث تلفات سنگین به‌خصوص در بره‌ها و بزغاله‌ها و گوساله‌ها می‌شود. گاهی تلفات بره و بزغاله و گوساله در اثر ابتلا به این بیماری خیلی زیاد است و حاصل تلاش یک یا چندین سال دامدار و خانواده‌اش را بر باد می‌دهد و او و خانواده‌اش را به خاک سیاه می‌نشانند.

کنترل و ریشه‌کنی بیماری تب‌برفکی درآمد دامداران را افزایش خواهد داد و از فقر و فلاکتی که در اثر شیوع بیماری گریبانگیر دامدار می‌شود جلوگیری خواهد نمود. کنترل و ریشه‌کنی بیماری تب‌برفکی درآمد دامدار را افزوده و امنیت شغلی او را افزایش خواهد داد. سطح زندگی او و خانواده‌اش را بالا برده و باعث تشویق سرمایه‌گذاری در این صنعت خواهد شد.

برای کنترل و ریشه‌کنی بیماری‌ها از جمله بیماری تب‌برفکی، همکاری بین دامداران و دامپزشکان و مسئولین کشوری ضروری است و بدون این همکاری موفقیت در این زمینه غیرممکن است.

برای آن که این همکاری انجام شود، باید انتظاراتی که کارشناسان و دامپزشکان از دامداران و مسئولین کشوری دارند به‌وضوح بیان گردد و مشخص شود. باید اطلاعات کافی در اختیار آن‌ها قرار گیرد.

ما با ارایه این نشریه در نظر داریم که در این راه قدم اول را برداریم و این همکاری را شروع کنیم و امید داریم که این، شروع خوبی باشد و مفید واقع شود.

این نشریه با کمک مالی و فنی سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) و با نظارت آقای دکتر مهدی خلیج معاونت بهداشتی و پیشگیری سازمان دامپزشکی کشور و هماهنگ کننده ملی پروژه تب برفکی اتحادیه اروپا تهیه شده است.

همچنین آقایان دکتر فرانسیس ژژه (نماینده سابق پروژه در سازمان دامپزشکی کشور)، دکتر کیث سامپشن (دبیر کمیته تب برفکی اتحادیه اروپا)، دکتر داراب عبداللهی، دکتر حسن اختیارزاده، دکتر محسن مشکوة، دکتر محمد بارانی، دکتر جواد امامی، دکتر عباس گنجی و آقای بهراد صوفی در تهیه نشریه همکاری نموده‌اند که از کلیه آنها تشکر و قدردانی می‌شود.

دکتر مجتبی نوروزی

رئیس سازمان دامپزشکی کشور

بیشتر روستاییان و دامداران کشور ما بیماری تب‌برفکی را می‌شناسند. بعضی از دامداران به آن "طبقه" می‌گویند. بعضی آن را "دباغ" و بعضی دباغه، تب تاولی، دهان جوشه، ابولسان، طوقه، شلی و طباق می‌نامند. شاید در منطقه شما این بیماری نام دیگری داشته باشد. اما به هر حال این بیماری در کشور ما شایع است و از بیماری‌های بومی ایران محسوب می‌شود.

بیماری تب‌برفکی باعث می‌شود که دهان و سم حیوانات تاول بزنند. این تاول‌ها به‌ندرت روی پستان دام نیز دیده می‌شود. تاول‌هایی که در اثر بیماری در دهان یا سم دام ایجاد می‌شود، بعد از مدت کوتاهی پاره شده و به زخم تبدیل می‌گردد. بنابراین این بیماری در جهان بیشتر با نام بیماری پا و دهان شناخته می‌شود.

بیماری تب‌برفکی در جهان خسارات سنگینی به صنعت دامداری وارد می‌نماید. در کشور ما نیز این بیماری خسارات سنگینی ایجاد می‌کند. هنگامی که این بیماری شایع می‌شود باعث تلفات دام‌ها به‌خصوص گوساله‌ها و بره‌ها می‌شود. گاهی این تلفات بسیار زیاد است و حاصل یک سال یا چندین سال تلاشِ شبانه‌روزی دامدار را از بین می‌برد و دامدار را

به روز سیاه می‌نشانند. گاهی هم بیماری خفیف است و زیاد تلفات ایجاد نمی‌کند. با این همه، رشد دام را کاهش می‌دهد و تولید شیر را می‌کاهد. بنابراین خسارات آن قابل توجه است.

امروزه حدود هفتاد کشور جهان عاری از بیماری تب‌برفکی است و بیماری در آن‌ها ریشه‌کن شده است؛ یعنی در آن کشورها بیماری دیده نمی‌شود. بیشتر این کشورها، کشورهای پیشرفته هستند.

این کشورها برای آن که بیماری را کنترل و ریشه‌کن کنند سال‌های طولانی تلاش کرده و مخارج زیادی صرف کرده‌اند. آن‌ها در مسیری که برای رسیدن به این هدف پیموده‌اند تجارب زیادی کسب کرده‌اند. این تجارب می‌تواند ما را در رسیدن به هدف یاری نماید.